

Harjoitussuunnitelmat vartijan ammattitutkinnon koulutukseen

Syrjäläinen, Altti

2009 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara

Harjoitussuunnitelmat vartijan ammattitutkinnon koulutukseen

Altti Syrjäläinen
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Lokakuu 2009

Altti Syrjäläinen

Harjoitussuunnitelmat vartijan ammattitutkinnon koulutukseen

Vuosi 2009 Sivumäärä 23

Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa on laadittu vartijan ammattitutkinnon koulutuksen harjoitussuunnitelmat. Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä luotiin uutta konstrukttiivisen tutkimuksen menetelmin. Harjoitussuunnitelmilla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä opetukseen liittyvien käytännön harjoitusten suunnitelmia. Opettajat tietävät suunnitelmien avulla, miten harjoitus on suunniteltu toteuttaa. Suunnitelmissa on ajankäyttö, oppilaan varusteet, harjoituksen kulku, opettajan tehtävä ja maalihenkilöiden tehtävät. Maalihenkilöillä tarkoitetaan ihmisiä, jotka näyttelevät toimintaharjoituksessa jotain roolia. Turun Aikuiskoulutuskeskus on toimeksiantaja.

Toimeksiantajalle tuotos on tärkeä, koska sillä ei ole ollut minkäänlaisia suunnitelmia harjoituksista aiemmin. Opettajat ovat pitäneet tähän asti erilaisia käytännön harjoituksia. Harjoitussuunnitelmien avulla käytännön harjoitukset saadaan yhdenmukaisiksi kakkien opettajien kanssa. Suunnitelmat ovat apuna myös lukujärjestyksen teossa, koska suunnitelmien avulla vältetään harjoitusaiheiden päällekkäisyyksiä ja toisaalta tärkeän aiheen opetuksen unohtamista. On tärkeätä, että harjoituksissa on huomioitu vartijan ammattitutkinnon ammattitaitovaatimukset ja työelämän vaatimukset. Suunnitelmia tehdessä nämä asiat on huomioitu vertaamalla opetusaiheita ammattitaitovaatimuksiin ja tarkastuttamalla suunnitelmat sekä Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turva-alan opettajilla että työelämän edustajilla.

Harjoitussuunnitelmien pohjat on tehty muokkaamalla Puolustusvoimien harjoitussuunnitelmien pohjaa vartijan ammattitutkinnon koulutukseen soveltuvaksi. Harjoitusten aiheiden valintaan vaikuttivat Turun Aikuiskoulutuskeskuksen opetussuunnitelma vartijan ammattitutkinnon koulutukseen ja Opetushallituksen tutkinnon perusteet. Opinnäytetyön tekijä on pitänyt ja kehittänyt harjoituksia, jotka ovat nyt kirjattuna harjoitussuunnitelmina. Suunnitelmissa on huomioitu kognitiivinen oppimiskäsitys, joka korostaa oppilaan omaa aktiivisuutta ja ajattelua.

Altti Syrjäläinen

Plans of practice for the education of guard vocational examination

Year 2009 Pages 23

This thesis is a functional thesis which includes the plans of practice for the education of guard vocational examinations. The plans of practice refer in this context to the plans of practical exercises which are included in the education. Teachers know by means of the plans how the practice is planned to be carried out. The plans include time consumption, the equipment of a trainee, the task of a teacher and the tasks of the target persons. Target persons are trainees, who play some role in practices. The thesis was assigned by Turun Aikuiskoulutuskeskus.

To the ordering party the product is important, because it has not had any plans of practices before; teachers have arranged different practices until now. With the plans of practices all teachers can carry out the practices consistently. The plans help to arrange schedules, because with the plans teachers can avoid overlaps and, on the other hand, forgetting an important theme of education. It is important that the requirements of craftsmanship and working life have been considered. These aspects have been taken into account by comparing the themes of education to the requirements of craftsmanship. The teachers of security in Turun Aikuiskoulutuskeskus and the representatives of working life have checked the plans.

The plans of practice have been developed by modifying the plans of practice of the army. The curriculum of Turun Aikuiskoulutuskeskus and the basics of the examination have affected the themes of practices. The author of this thesis has arranged and developed the exercises which have now been written out as the plans of practice. A cognitive learning model has been observed in the plans.

Key words: plan of practice, a guard vocational examination and education

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Työn tausta ja tavoitteet.....	7
3	Harjoitussuunnitelma ja sen aiheet vartijan ammattitutkinnon osissa.....	8
3.1	Vartijan työn perusteet.....	9
3.2	Vartijan peruskurssi.....	9
3.3	Vartiointitoiminta turvallisuusalalla.....	10
3.4	Pelastustoiminta.....	11
3.5	Turvallisuustekniikka.....	11
3.6	Uhkatilanteiden hallinta.....	12
3.7	Piirivartiointi ja hälytystehtävät.....	12
3.8	Myymäläturvallisuus.....	13
3.9	Järjestyksenvalvonta.....	13
4	Toimeksiantajana Turun Aikuiskoulutuskeskus.....	14
5	Opetusmenetelmä ja oppiminen.....	14
5.1	Behavioristinen oppimiskäsitys.....	16
5.2	Kognitiivinen oppimiskäsitys.....	17
6	Käytetyt menetelmät.....	17
7	Työn eteneminen.....	19
8	Opinnäytetyöprosessin arviointi.....	22
	Lähteet.....	24
	Liitteet.....	25

1 Johdanto

Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turvallisuusala järjestää vartijan ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta. Vartijan ammattitutkinto on näyttötutkinto eli ammattitaito osoitetaan näyttöin (Opetushallitus, 5). Vartijan ammattitutkinnon vartijan työn perusteiden ja vartijan peruskurssin sisältö on määritetty, mutta muiden osioiden osalta oppilaitokset voivat päättää valmistavan koulutuksen toteutustavasta ja sisällöstä. Tutkinnon perusteissa määritetään ammattitaitovaatimukset kuhunkin tutkinnon osaan. Nämä vaatimukset ohjaavat valmistavan koulutuksen sisältöä. Turun Aikuiskoulutuskeskuksella on vartijan ammattitutkinnon valmistavaan koulutukseen opetussuunnitelma, joka pohjautuu tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin.

Työvoimapoliittiset vartijan ammattitutkinnon koulutukset ovat olleet yleensä noin 40 opintoviikon pituisia. Valmistavan koulutuksen osuus on ollut 24 opintoviikkoa ja työssä oppimisjakson osuus 16 opintoviikkoa. Vaikka näyttöihin voi osallistua osallistumatta valmistavaan koulutukseen (vartijan ammattitutkinnossa vartijan työn perusteiden ja vartijan peruskurssin valmistavaan koulutukseen on pakko osallistua), koulutuksen järjestäjä esim. työvoimatoimisto velvoittaa työvoimapoliittisissa koulutuksissa oppilaita osallistumaan valmistavaan koulutukseen sen kestoajaksi. Oppisopimuskoulutuksissa lähiopetuspäiviä on huomattavasti vähemmän kuin työvoimapoliittisissa koulutuksissa. Oppisopimuskoulutuksissa keskitytään pääsääntöisesti työssä oppimiseen.

Turun Aikuiskoulutuskeskuksessa työvoimapoliittisen vartijan ammattitutkinnon osioiden lähiopetukseen on käytetty yleensä yhdeksän opintopäivää ja tutkintotilaisuuteen yksi opintopäivä. Kukin kouluttaja on toteuttanut koulutuksen parhaalla näkemällä tavallaan. Jotta koulutus olisi mahdollisimman yhdenmukaista, on esiintynyt tarvetta suunnitella koulutuksen toteutus. Tässä opinnäytetyössäni keskityn valmistavan koulutuksen käytännön harjoitusten harjoitussuunnitelmien tekemiseen. Harjoitussuunnitelmat ovat opettajan apuna suunnitellaan ja toteuttaessaan käytännön harjoituksia. Tämä opinnäytetyö on työelämälähtöinen hanke. Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turvallisuusala hyväksyi harjoitussuunnitelmat ja ottaa ne käyttöönsä seuraavassa koulutuksessa.

2 Työn tausta ja tavoitteet

Olen työskennellyt Turun Aikuiskoulutuskeskuksessa turva-alan opettajana 5 vuotta ja 8 kuukautta. Päävastuullani olivat useat työvoimapolitiittiset vartijan ammattitutkinnon koulutukset. Opetukseni pääpaino oli käytännön taitojen opettamisessa ja harjoittamisessa. Oppilaiden mielestä käytännön harjoitukset olivat mielekkäitä ja niissä oppi hyödyntämään aiempaa teoriatietoa soveltamalla sitä eri käytännön tilanteissa. Oppimistulokset näkyivät näytöissä (nykyään tutkintotilaisuus). Pääsääntöisesti kaikki oppilaat saivat suoritettua koko vartijan ammattitutkinnon hyväksytysti. Jonkun oppilaan keskeyttäessä koulutuksen ehti hän suorittaa osatutkinnon. Tulokset olivat hyvät ja oppilaat ovat tulleet myöhemmin kertomaan, että useista näistä harjoituksista on ollut suuri apu työelämässä.

Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turvallisuusala haluaa tarjota oppilailleen mahdollisimman laadukasta koulutusta. Tämä on huomioitu käyttämällä mahdollisimman päteviä opettajia ja asiantuntijoita. Joka koulutuksella on nimetty vastuuopettaja, joka suunnittelee oman koulutuksensa toteutustavan ja sisällön. Vartijan ammattitutkinnon perusteet ja Turun Aikuiskoulutuskeskuksen opetussuunnitelma ohjaavat koulutuksen sisältöä ja toteutusta, mutta koulutukseen ei ole olemassa yhtenäistä selkeää suunnitelmaa, joka ohjaisi päiväkohtaisen suunnitelman tekemiseen. Tällaisen suunnitelman puuttuessa on mahdollista, että sama asia opetetaan useamman kerran tai joku asia jää kokonaan opettamatta. Tällainen riski on olemassa varsinkin silloin, kun samaa aihetta opettaa usea opettaja tai asiantuntija. Hyvä suunnittelu on ehdottoman tärkeää. Suunnittelu auttaa lukujärjestysten tekemisessä ja itse käytännön opetuksen toteuttamisessa.

Hyvät harjoitussuunnitelmat mahdollistavat koulutuksen yhtenäisen toteutuksen eri koulutusryhmille ja eri kouluttajien kouluttamina. Kun harjoitukset suunnitellaan hyvin, tehostuu ajan käyttö, koska samaa koulutusta ei tarvitse jatkossa suunnitella. Tavoitteena on tarjota oppilaille mahdollisimman mielenkiintoisia ja kehittäviä oppimistilanteita. Valmistavan koulutuksen tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet selviytyä ammattitutkinnon tutkintotilaisuuksista ja työelämän haasteista.

Tavoitteena oli tehdä opettajien käyttöön harjoitussuunnitelmat, joista selviää harjoituksiin tarvittavat tilat, varusteet, valmistelut, aikalaskelmat, opetettavat asiat, opetustavat ja harjoituksen suunniteltu kulku. Suunnitelmista tuli selvittää, miten opettaja ohjaa harjoituksen kulun, jotta saavutettaisiin opetukselle asetetut tavoitteet. Harjoituksien tulee olla pääsääntöisesti sellaisia, että niissä on huomioitu oppilaiden aiempi tietämys ja osaaminen opetettavaan asiaan. Harjoituksissa oppilaiden tulee hyödyntää aiempaa osaamistaan erilaisissa tilanteissa, joihin he voivat joutua työelämässään.

Katri Aaltonen Joensuun yliopistosta on väitellyt pedagogisen ajattelun ja toiminnan suhteesta. Väitöstyössään Aaltonen kuvasi pedagogista ajattelua opetuksen suunnitteluna, opettajan käyttötietona ja pedagogisena sisältötietona sekä interaktiivisena ajatteluna (Aaltonen 2003, 3). Opetuksen suunnittelu oli yksi tutkimuksen osa-alue. Tutkimuksen perusteella opetuksia voidaan tehostaa huomioimalla opettajan tiedot ja taidot omalla osaamisalueellaan ja jakamalla tämä tieto pedagogisena sisältötietona. Näin voidaan hyödyntää eri opettajien asiantuntijuudet. Tämä opinnäytetyö on juuri tätä harjoitussuunnitelmien muodossa.

3 Harjoitussuunnitelma ja sen aiheet vartijan ammattitutkinnon osissa

Harjoitussuunnitelma on suunnitelma käytännön harjoituksen toteuttamisesta. Se on apuväline opettajalle. Harjoitussuunnitelman avulla opettaja tietää, miten ja missä hän toteuttaa harjoituksen. Tämän opinnäytetyön osalta harjoitussuunnitelmissa on huomioitu Turun Aikuiskoulutuskeskuksen toimipisteet ja koulutusvälineet. Jos tilat muuttuvat tai välineitä tulee lisää, olisi hyvä päivittää harjoitussuunnitelmia niiden mukaan. Harjoituspaikat on mainittu luokan, käytävän ja jopa oven tarkkuudella. Nämä paikat on laitettu suunnitelmiin tällä tarkkuudella, koska ne ovat kyseisiin harjoituksiin soveltuvimmat paikat.

Aikalaskelma on tehty pääsääntöisesti yhden oppilaan käyttämä aika harjoituksessa. Tämä aika ohjaa opettajaa harjoituksen etenemisen suhteen ajallisesti. Tällä tarkoitan sitä, että opettaja ohjaa esim. oppilasta siirtymään alueelle, johon on suunniteltu toimintaa eikä anna hänen käyttää liikaa aikaa harjoituksen kannalta toissijaisiin tehtäviin. Aika täytyy rajata, jotta jokainen oppilas pääsisi suorittamaan harjoituksen. Ryhmätöissä ja rastiharjoituksissa on ajankäyttö esitetty esim. rastilla käytettävän ajan mukaan.

Varusteiden ja koulutusvälineiden suhteen on huomioitu olemassa olevat varusteet ja välineet. Joistakin harjoituksista voi kehittää entistä mielekkäämpiä, jos välineitä olisi nykyistä enemmän. Turvallisuustekniikan koulutus on tästä hyvä esimerkki. Mitä enemmän jokainen pääsee käyttämään eri laitteita, sitä paremmin he oppivat. Tällä hetkellä suurin puute on kulunvalvontajärjestelmän koulutuksessa, koska Turun Aikuiskoulutuskeskuksella ei ole kyseistä järjestelmää olemassa.

Maalihenkilöllä tarkoitetaan oppilasta, joka näyttelee harjoituksessa tehtävänsä mukaista henkilöä. Maalihenkilön rooli on tärkeä, jotta harjoituksesta saadaan todentuntuinen. Opettajan tulee vaihtaa maalihenkilöitä eri harjoituksissa, jotta jokainen saisi harjoitella mahdollisimman paljon. Tässä voi olla riski, että opettaja käyttää aina samoja maalihenkilöitä. Tähän on vaikuttanut usein se, että oppilasryhmästä ei välttämättä ole löytynyt näyttelijän lahjoja omaavia henkilöitä kuin muutama. Jos esim. uhkatilanteiden hallinnan osassa uhkaavana maalihenkilönä on oppilas, joka vain nauraa eikä osaa olla uhkaava, koko harjoitus menee pie-

leen. Maalihenkilöiden tulee toimia samalla tavalla jokaiselle suorittajalle. Harjoitussuunnitelmiin olen antanut maalihenkilöiden toimintaohjeet lähtökohtatilanteeseen ja yhteen suunniteltuun ihanteelliseen ratkaisumalliin. Maalihenkilöiden tulee osata toimia ja muuttua harjoituksen kulun mukaan. Maalihenkilön toimintaan vaikuttaa oleellisesti harjoitusta suorittavan oppilaan toiminta. Tähän voisin mainita esimerkkinä maalihenkilön toimintaa ajatellen ”niin metsä vastaa, kuin sinne huudetaan”.

Vartijan ammattitutkinnon näyttötutkinnon perusteet on määritetty opetushallituksen määräyksessä 44/011/2006, joka on astunut voimaan 1.1.2007. Tutkinnon pakolliset osat ovat vartijan työn perusteet, vartijan peruskurssi, vartiointitoiminta turvallisuusalalla, pelastustoiminta, turvallisuustekniikka ja uhkatilanteiden hallinta. Valinnaiset osat ovat vastaanottopalvelu, paikallisvartiointi, piirivartiointi ja hälytystehtävät, myymäläturvallisuus, järjestyksenvalvonta, kuljetusturvallisuus, henkilöturvallisuus, turvatarkastus, sammutusmies ja yrittäjäyys. Ammattitutkinnon suorittamiseksi vaaditaan hyväksytyt näytöt kaikista pakollisista osista ja kahdesta valinnaisesta osasta. Turun Aikuiskoulutuskeskus kouluttaa kaikkia pakollisia osia ja valinnaisista osista piirivartiointia ja hälytystehtäviä, myymäläturvallisuutta ja järjestyksenvalvontaa.

3.1 Vartijan työn perusteet

Vartijan työn perusteet on ammattitutkinnon ensimmäinen osa ja se on kestoltaan 40 tuntia. Tätä osaa kutsutaan väliaikaisen vartijan koulutukseksi. Tämän osan hyväksytty toteutus on ehtona sille, että hakijan kotikunnan poliisilaitos voi hyväksyä henkilön väliaikaiseksi vartijaksi. Hyväksyntään on muitakin ehtoja kuten henkilökohtaiset ominaisuudet ja ikä. Tässä osassa opetetaan vartijan työhön kuuluvia perusasioita esim. oikeudet ja velvollisuudet (Opetushallitus, 7). Väliaikainen vartija saa tehdä vartijan työtä neljä kuukautta kalenterivuodessa.

Tähän osaan en tehnyt harjoitussuunnitelmia, koska tämä osa on teoriapainotteinen. Opetus sisältö on niin laaja, ettei tässä ole mahdollista harjoitella käytännössä opetettavia asioita. Tässä on kuitenkin hyvä näyttää mallisuoritukset oppilaille, jotta he näkevät jonkinlaisen toimintamallin tulevia työtehtäviä varten. Jos henkilö aikoo päätoimisesti työskennellä vartijana, tämä koulutus ei riitä. Henkilöt, jotka suorittavat vain vartijan työn perusteet, ovat usein opiskelijoita tai muussa päätoimessa. He hankkivat väliaikaisen vartijan koulutuksen saadakseen hieman lisäansioita. Henkilökohtainen kantani on se, että tämä 40 tuntia aivan liian lyhyt koulutusaika. Tässä ehditään vain käymään asiat pintapuolisesti läpi. Syvälliseen pohdintaan ja asioiden omaksumiseen ei riitä aika.

3.2 Vartijan peruskurssi

Vartijan peruskurssin voi suorittaa suoritettuaan hyväksytysti vartijan työn perusteet. Vartijan peruskurssi on kestoaltaan 60 tuntia. Näitä kahta kurssia kutsutaan yhteisesti vartijan peruskoulutukseksi. Kun henkilö on suoriutunut näistä molemmista osista hyväksytysti, kotikunnan poliisilaitos voi hyväksyä henkilön vartijaksi. Henkilökohtaiset taustavaatimusten tulee olla kunnossa. Hyväksyntä on voimassa viisi vuotta, jolloin vartijan tulee hakea uutta hyväksyntää poliisilaitokselta. Vartijan peruskurssi sisältää vartijan työn perusteiden sisällön lisäksi tilityökurssin, SPR:n ensiapu I-kurssin, järjestyksenvalvontaan liittyvät tehtävät sekä voimankäyttövälineisiin ja voimankäyttöön liittyvät lainsäädännöt (Opetushallitus, 8).

Turun Aikuiskoulutuskeskus ei halunnut, että tekisin tähän osaan harjoitussuunnitelmat, koska tämä osa sisältää paljon teoriaa. Vartijan peruskurssilla tulee oppilaiden kuitenkin harjoitella käytännön harjoituksin opetettavia asioita. Nämä harjoitukset täytyy toteuttaa ryhmässä, koska aikaa on rajatusti. Harjoitusten toteutus poikkeaa oleellisesti tämän opinnäytetyön harjoitussuunnitelmien mukaisista toteutuksista.

Vartijan työtä saa tehdä päätoimenaan sadan tunnin koulutuksen jälkeen. On mielestäni käsittämätöntä, että vartijan ammatin vaatimuksena ei ole koko ammattitutkintoa. Mitä paremman ja pidemmän koulutuksen vartija saa ennen työelämää, sitä paremmat pohjat hänellä on pärjätä siellä. Vartijalla on oikeuksia puuttua ihmisten perusoikeuksiin, jolloin on tärkeitä, että hän osaa toimia oikein eri tilanteissa lain suomin valtuuksin. Vartija voi joutua tehtävissään uhkatilanteisiin, joten näitä tilanteita tulisi harjoitella etukäteen, jotta vartija osaisi toimia tositilanteessa niin oma kuin muiden turvallisuus huomioiden.

3.3 Vartiointitoiminta turvallisuusalalla

Tässä osassa keskitytään vartijan perustehtäviin. Tämän osan tavoitteena on, että tutkinnon suorittaja ymmärtää turvallisuuden kokonaisuutena, johon liittyy yhtenä osakokonaisuutena vartijan suorittamat vartioimistehtävät. Hänen on osattava vartioinnin taktinen toteutus ja tunnettava viranomaisten roolit yritysturvallisuuden kannalta (Opetushallitus, 9). Suorittajan tulee osata käytännössä noudattaa työhönsä liittyviä säädöksiä.

Harjoitussuunnitelmien aiheina tässä osassa ovat sulkemis- ja tarkastuskierron suorittaminen, riskikartoituksen tekeminen, toiminta vartijakutsussa, ovenavaustehtävät yritykseen ja asuinkiinteistöön ja rikospaikkatoiminta. Tässä osassa käsitellään vartijan peruskoulutuksen aiheita käytäntöön sitoen. Koska tämä on ensimmäinen osa käytännön harjoitusten osalta, korostuu opettajan rooli ohjaajana siinä mielessä, että hän osaa heti puuttua sellaisiin väärin toimintatapoihin, jotka ovat lainvastaisia tai eettisesti vääriä. On helpompi oppia alusta alkaen oikein kuin opetella asia usein eri tavalla.

3.4 Pelastustoiminta

Pelastustoiminnassa keskitytään palo- ja pelastustoiminnan asioihin, jotka liittyvät vartijan työhön. Kiinteistön paloturvallisuusasiat kuten rakenteellinen paloturvallisuus ja tulitöiden suorittaminen kiinteistössä ovat vartijan työn kannalta tärkeitä asioita. Ensiaputaidot ovat vartijalle tärkeitä, joten tämän osan jälkeen tutkinnon suorittajalla tulee olla SPR:n ensiapu 2-kurssin mukaiset ensiaputaidot. Vartijan tulee osata toimia onnettomuustilanteissa esim. tulipalon sattuessa. Vartijan on tällöin tiedettävä evakuoinnin perusteet (Opetushallitus, 11).

Harjoitussuunnitelmien aiheina ovat rakenteellinen paloturvallisuus, tulitöiden turvallisuusjärjestelyt, toiminta palohälytyksessä ja hätäensiavun antaminen, toiminta liikenneonnettomuuspaikalla, toiminta palohälytyksessä ulkomaalaisten vieraiden ollessa vartioimiskohteessa, ensiavun antaminen sairaskohtauksen saaneelle työntekijälle, pelastussuunnitelman mukaisen poistumisharjoituksen suunnittelu ja toteutus sekä paloilmoitinlaitteiston hoitajan koulutus. Vartijan ennaltaehkäisevää toimintaa paloturvallisuuden kannalta ei voi koskaan vähätellä. Melkein jokaisessa vartioimistehtävässä vartijan työhön kuuluu valvoa paloturvallisuuteen liittyviä asioita. Vartijalta odotetaan toimintaa mahdollisissa onnettomuustilanteissa, joten hänellä on oltava ensiaputaidot ja kyky toimia tulipalotilanteessa.

3.5 Turvallisuustekniikka

Turvallisuustekniikassa keskitytään rakenteellisen turvallisuuteen, paloilmoitus- ja varoitinjärjestelmien toiminnan ymmärtämiseen ja rikosilmoitin-, kameravalvonta- ja kulunvalvontalaitteistojen hallintaan (Opetushallitus, 12). Suorittajan on ymmärrettävä eri teknisten järjestelmien kokonaisuudet ja toiminnat sekä osattava käyttää laitteita opastuksen jälkeen.

Harjoitussuunnitelmien aiheina ovat rikosilmoitin- ja kameravalvontalaitteistojen käyttö, kulunvalvontajärjestelmän oviympäristö, toiminta hälytyskeskuspäivystäjänä, toiminta murtohälytyksessä, turvateknisten epäkohtien havaitseminen, rikosilmoitinlaitteiston asennuksen suunnittelun perusteet ja tutustumiskäynti Securitaksen hälytyskeskukseen. Turun Aikuiskoulutuskeskuksella on opetuskäytössä kolme rikosilmoitinlaitteistoa ja yksi kameravalvontalaitteisto.

Turvallisuustekniikassa pääpaino on teknisten laitteiden käytössä. Tämän osan opetus poikkeaa muista, koska järjestelmiä on rajatusti, jolloin opetus täytyy suorittaa pienryhmissä. Tässä osassa opetustapahtuma on perinteisempi, joka muistuttaa behavioristista käsitystä oppimisesta. Ensimmäisellä kerralla opettaja opettaa, mutta jatkossa oppilaat saavat soveltaa oppimaansa.

3.6 Uhkatilanteiden hallinta

Vartija voi joutua työtehtävissään esim. kiinniotto- tai poistamistilanteissa kohtaamaan fyysistä uhkaa, jolloin hänen on tiedettävä oikeutensa näissä tilanteissa. Viestinnän hallitseminen uhkatilanteessa on tärkeää. Vartijan on ymmärrettävä niin sanallisen kuin sanattoman viestinnän merkitys. Vartijan on osattava toimia uhkatilanteissa huomioiden kaikkien turvallisuus. Hätävarjelu, pakkotila, koti- ja julkisrauha, poistamisoikeus, vartijan kiinniotto-oikeus ja turvallisuustarkastus ovat käsitteitä, jotka tutkinnon suorittajan on tiedettävä käytännön toimivaltuuksiensa osalta (Opetushallitus, 13-14).

Harjoitussuunnitelmien aiheina ovat kiinniotto, poistaminen, lääkärin suojaaminen, vartijakutsu sosiaalitoimistosta, rikospaikkatoiminta (ei rikosentekijöitä paikalla), rikospaikalla uhri, sulkemis- ja tarkastuskierros sekä murtohälytystehtävä, OC -kaasusumutinkoulutus ja teleskooppipatukakoulutus. Näissä harjoituksissa korostuu opettajan rooli ohjaajana ja maalihenkilöiden opastajana, jotteivät tilanteet etene liian pitkälle. Oppilaiden turvallisuus on etusijalla. Tämän osan harjoitukset ovat oppilaan kannalta todella tärkeitä työturvallisuuden kannalta työelämässä.

3.7 Piirivartiointi ja hälytystehtävät

Tässä osassa tutkinnon suorittajan tulee ymmärtää talotekniikan eri järjestelmien periaatteet sekä avain- ja lukitusturvallisuuden merkityksen. Hänen tulee osata toimia hälytystehtävissä, rikospaikalla ja onnettomuustilanteissa. Hänen tulee osata huomioida oma työturvallisuus eri tehtävissä ja osattava hälyttää apua. Viestiliikenne ja rikosilmoitinlaitteistojen käyttäminen tulee hallita piirivartiointissa ja hälytystehtävissä (Opetushallitus, 20).

Harjoitussuunnitelmien aiheet ovat kohteen ulkopuolinen vartiokierros ja henkilön poistaminen, vartijakutsu myymälästä, murtohälytystehtävä, kylmälaitehälytystehtävä, kansisuoja-hälytystehtävä, murtohälytystehtävä ja rikosilmoitinlaitteiston käytön opastaminen asiakkaalle, rikospaikkatoiminta uhkakoodihälytystehtävissä ja kytkennän tarkastus. Tämä osa tulee toteuttaa turvallisuustekniikan jälkeen, jotta oppilaat osaisivat rikosilmoitinlaitteiston käytön. Tässä osassa on vaikea antaa oppilaille todellista kuvaa piirivartijan työstä, koska opetus tapahtuu päiväaikaan. Piirivartiointia suoritetaan myös päivällä, mutta valtaosa piirivartiointityöstä ajoittuu yöaikaan. Harjoituksissa ei voi luoda tilanteita, joissa oppilas suorittaisi yksin vartio- ja tarkastuskierroksia yöaikaan esim. teollisuuslaitoksessa. Vaikka harjoituksissa olisi käytössä sopiva kiinteistö, on opettajan oltava oppilaan mukana. Kaikki eivät pysty työskentelemään yöaikaan yksin, joten sen asian oppilaat kokevat vasta työelämässä.

3.8 Myymäläturvallisuus

Myymälöissä vartijan tulee huomioida oma, henkilökunnan ja asiakkaiden turvallisuus erilaisissa tilanteissa. Tutkinnon suorittajan tulee osata toimia niin myymälätarkkailijana kuin näkyvää vartiointia tekevänä vartijana. Kiinniotto- ja poistamistilanteiden hallinta kuuluvat ammattitaitovaatimukseen (Opetushallitus, 22).

Harjoitussuunnitelmien aiheet ovat tuotesuojaporttihälytys, näpistelijän kiinniotto, poistumistarkastus, toiminta myymälätarkkailijana ja kiinniotto, kameravalvonnan suorittaminen ja kiinniotto, myymäläkarttina toimiminen kauppakeskuksen Alkossa, myymäläkarttina toimiminen ja kiinniotto parityöskentelynä sekä julkisrauhan rikkominen. Niin vartioimisliikkeet kuin kauppiat korostavat myymäläkarttinnissa asiakaspalveluhenkisyyttä. Myymäläkarttijat suorittavat vartijoista eniten kiinniottoja, joista saattaa muodostua uhkatilanteita, joten turvallisen kiinnioton suorittamisen oppiminen on vartijan kannalta tässä osassa tärkeä asia.

3.9 Järjestyksenvalvonta

Järjestyksenvalvonnassa keskitytään järjestyksenvalvojana toimimiseen yleisötilaisuuksissa sekä majoitus- ja ravitsemisliikkeissä. Tutkinnon suorittajan on tiedettävä oikeutensa ja velvollisuutensa eri järjestyksenvalvontatehtävissä. Suorittajan tulee osata ennakoida uhka- ja ongelmatilanteita (Opetushallitus, 24). Tämä osa ei virallisesti sisällä järjestyksenvalvojan peruskurssi, mutta Turun Aikuiskoulutuskeskus sisällyttää sen tähän osaan.

Harjoitussuunnitelmien aiheet ovat järjestyksenvalvojana ravintolassa (humalaisen poistaminen ja anniskelualueella nautitun alkoholijuoman pois ottaminen), järjestyksenvalvojana ravintolassa (oikeus pääsyn estämiseen, poistamisoikeus ja narikkatoiminta, järjestyksenvalvojana ravintolassa (oikeus pääsyn estämiseen, poistamisoikeus ja narikkatoiminta), järjestyksenvalvojana ravintolassa (oikeus pääsyn estämiseen, asiakaspalvelu, ehdoton pääsyn estäminen ja ravintolan tyhjentäminen), järjestyksenvalvojana yleisötilaisuudessa (oikeus pääsyn estämiseen, kielletyn aineen poisottaminen ja ehdoton pääsyn estäminen uhkaavan käyttäytymisen takia, järjestyksenvalvojana yleisötilaisuudessa (oikeus pääsyn estämiseen, kielletyn aineen poisottaminen ja häiriökäyttäytymisen keskeyttäminen) ja järjestyksenvalvojana kauppakeskuksessa (humalaisen häirikön poistaminen ja vahingontekijän kiinniotto).

Tämän osan suhteen ihmettelen sitä, että se on ammattitutkinnon valinnainen osa. Ainoastaan vartioimisliikkeet saavat ottaa vastaan järjestyksellään alaisia järjestyksenvalvontatehtäviä. Näitä tehtäviä suoritetaan mm. kauppakeskuksissa ja joukkoliikenneasemilla. Jotta vartija saa tehdä kyseistä tehtävää, on hänellä oltava hyväksyntä sekä vartijaksi että järjestyksenvalvo-

jaksi. Koska nämä järjestyslain alaiset järjestyksenvalvontatehtävät lisääntyvät, tarvitsevat vartioimisliikkeet molempiin tehtäviin hyväksytyjä työntekijöitä.

4 Toimeksiantajana Turun Aikuiskoulutuskeskus

Turun Aikuiskoulutuskeskuksella on ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjä. Sillä on henkilöstöä n. 150 ja sen lisäksi yli 200 sivutoimista kouluttajaa ja asiantuntijaa. Turun Aikuiskoulutuskeskuksella on ISO 9001:2000 -standardin mukainen laatusertifikaatti. Koulutusaloja on 20 ja järjestämissopimuksia on yli 60 perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoon, joista yksi on vartijan ammattitutkinto. Vartijan ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta antaa turvallisuusala, jonka koulutuspäällikkö on Juhani Laulajainen. Oppilaitos haluaa panostaa laadukkaaseen toimintaan ja tarjota oppilailleen korkeatasoista opetusta. Oppilaitos on mukana auttamassa organisaatioita saavuttamaan tavoitteitaan. (Turun Aikuiskoulutuskeskus, 2009).

Toimialoja on viisi; palvelutoimialat, rakennus- ja kiinteistötekniikka, sähkö- ja turva-alat, teknologiateollisuus ja yrityspalvelut. Turun Aikuiskoulutuskeskus järjestää mm. johtamisen, työyhteisön kehittämisen, kieli-, kone- ja metallitekniikan, trukki-, kotityöpalveluiden, liiketoiminnan ja yrittäjyyden, matkailualan, puhdistuspalvelualan, rakennus- ja kiinteistötekniikan, sosiaali- ja terveysalan, sähkötekniikan, tietotekniikan, turvallisuusalan, työelämän lupa- ja kortti-, valmentavia, viestinnän ja median koulutuksia. (Turun Aikuiskoulutuskeskus, 2009).

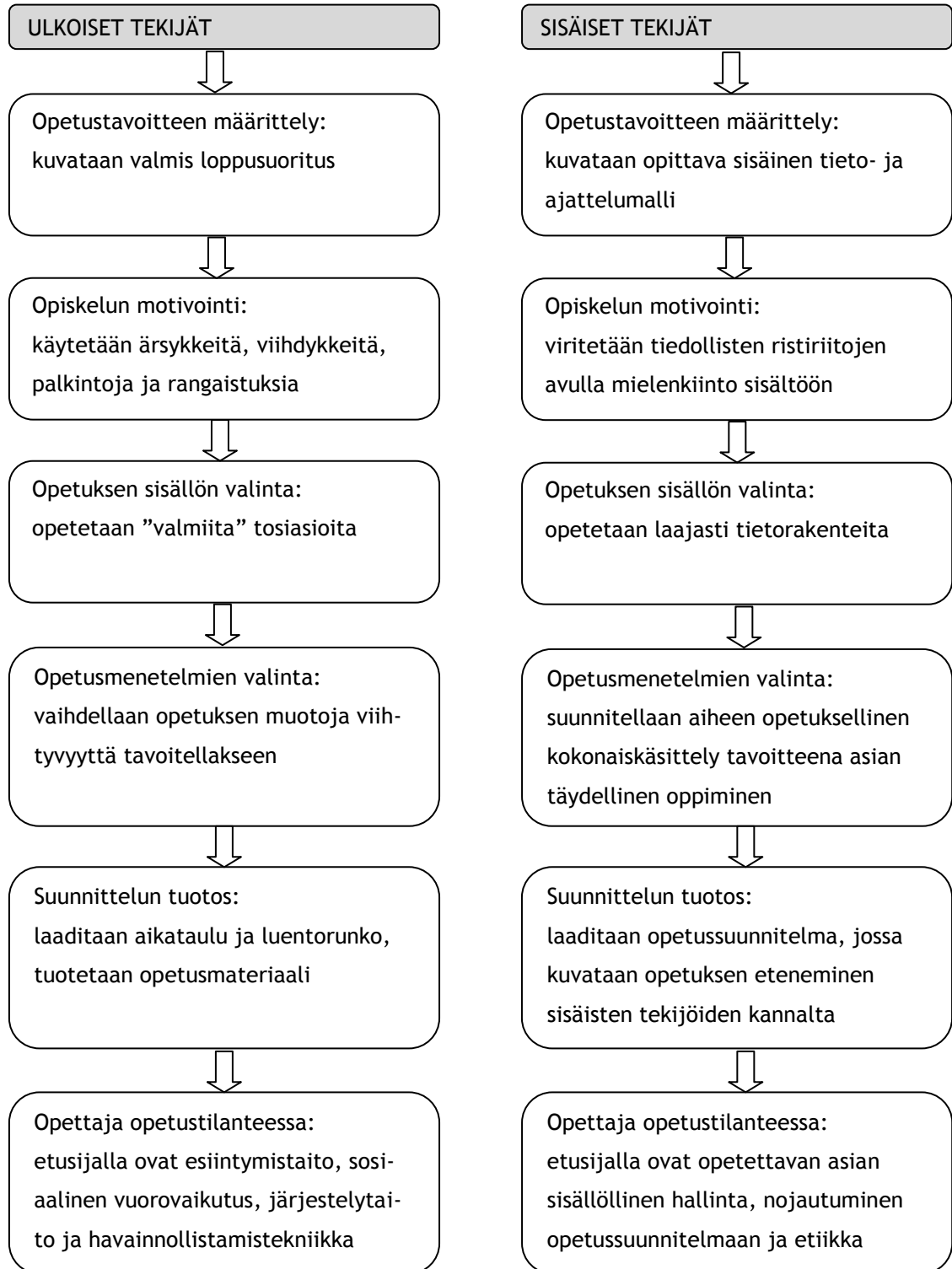
5 Opetusmenetelmä ja oppiminen

Opetusmenetelmän valinnassa täytyy huomioida kohderyhmä, jolle opetetaan. Vartijan ammattitutkinnon valmistavaa koulutusta annetaan aikuisille. Turun Aikuiskoulutuskeskuksen työvoimapolitiittisten ryhmien ikähaarukka on ollut 18 - 55 vuotta. Aikuiskoulutukselle on tyypillistä työssä oppiminen, kokemalla oppiminen ja informaallinen oppiminen (Rinne, Kivirauma & Lehtinen 2002, 65). Harjoitussuunnitelmissa on keskitytty kokemalla oppimiseen. Opetusmenetelmiä valittaessa huomioin Engeströmin (1991, 141-142) ajatukset, joissa oppimisprosessin osatekijöitä ovat motivoituminen, orientoituminen, sisäistäminen, ulkoistaminen, arviointi ja kontrolli. Parhaassa mahdollisessa opetustapahtumassa on huomioitu kaikki osatekijät.

Opetuksen yksi tärkeimpiä kulmakiviä on huomioida jokaisen oppilaan henkilökohtaiset tiedot ja taidot. Opettajan suurin rooli opetuksessa on selvittää kunkin oppilaan osaaminen opettavien asioiden suhteen yhdessä oppilaan kanssa. On hyvä selvittää mm. aiempi koulu- ja työtausta, mahdolliset oppimisvaikeudet ja osaaminen. Osaamiskartoitusta varten netissä on Opetushallituksella tätä varten luotu työkalu, jota kannattaa hyödyntää. Kartoitusten pohjal-

ta oppilas tekee yhdessä opettajan kanssa henkilökohtaisen oppimissuunnitelman, jota päivitetään koulutuksen edetessä. Suunnitelmassa oppilas asettaa itselleen oppimisen tavoitteet ja menetelmät, miten hän saavuttaa tavoitteet.

Engeström (1991, 16) on kuvannut opetuksen ulkoiset ja sisäiset tekijät seuraavasti.

Etiikka ja ammatillinen identiteetti ovat tärkeitä asioita vartijan ammatissa, joten ne tulee ottaa huomioon suunniteltaessa harjoituksia. Vartijan ammatti on palveluammatti, jossa korostuu asiakaspalvelutaidot. Vartijalla on oikeuksia puuttua ihmisten perusoikeuksiin esim. poistamistilanteissa, jolloin on tärkeää, että oppilaitos pyrkii opetuksessa luomaan oppilaan ammatillista identiteettiä sen mukaisesti. Ammatillinen identiteetti tarkoittaa sitä, miten ihminen suhtautuu työhönsä ja millaiseksi hän haluaa tulla työssään (Eteläpelto & Onnismaa 2006, 26). Oppilaan ammatilliseen identiteettiin voidaan vaikuttaa kokemuksen avulla luomalla erilaisia tilanteita, joissa oppilas joutuu tekemisiin ihmisten kanssa. Tämän opinnäytetyön harjoitussuunnitelmissa on huomioitu tämä asia. Opettajan rooli näissä tilanteiden luomisessa on tärkeä. Tällä tarkoitetaan sitä, että opettaja ei saa esim. kuvata harjoitustilanteessa humalaisen olevan muita ihmisiä alempiarvoinen. Opettaja antaa oppilaille harjoitusten välityksellä mallin identiteetille ja etiikalle.

Opettajan rooli on valtaosassa harjoituksia ohjaajan rooli. Koska harjoituksissa pääsääntöisesti harjoitellaan aiemmin opettuja asioita, opettaja ei varsinaisesti opeta, vaan hän seuraa, arvioi ja ohjaa. Tilanteenmukaisissa harjoituksissa ei ole hyvä keskeyttää tilannetta koko ajan. Opettajalla tulee olla sellainen ammattitaito, että ymmärtää, milloin hänen tulee puuttua harjoituksen kulkuun. Kriittisintä tämä ohjaus on uhkatilanteiden hallinnan harjoituksissa, jottei tilanteita päästetä etenemään liian pitkälle, jolloin joko maalihenkilö tai suorittaja voi loukata itsensä. Oppiminen harjoituksissa tapahtuu siten, että oppilas yhdistää aiemmin opittuja asioita erilaisiin tilanteisiin. Opettajan tulee huomioida, että jokaiseen harjoitukseen voi olla useita erilaisia malliratkaisuja. Turvallisuustekniikan osalta opetus on perinteistä opettajan opettamista, mutta yhden opetuskerran jälkeen oppilaat pääsevät soveltamaan oppimaansa. Suoritusten jälkeen opettajan rooli korostuu arvioijana. Samalla oppilasta pyydetään tarvittaessa perustelemaan toimintaansa harjoituksen eri tilanteissa.

5.1 Behavioristinen oppimiskäsitys

Behaviorismin oppimiskäsityksessä ulkoiset tekijät ovat tärkeitä, jossa oppiminen on ulkoisesti havaittavaa käyttäytymisen muutosta (Säljö 2001, 48). Behaviorismissa on tyypillistä se, että opettaja opettaa ja hänen opettamansa asia on juuri se todellisuus, joka tulisi oppia. Opettajalle on tyypillistä käyttää tavoitteisiin päästäkseen ulkoisia ärsykeitä kuten keppiä ja porkkanaa. Behaviorismin kannalta ei ole oleellista se, että tapahtuuko oppilaalla opettavan asian suhteen sisäistä ymmärrystä vai ei, koska tärkeintä on tavoitteiden saavuttaminen eli lopputulos. Kertotaulu on tästä hyvä esimerkki. Opettaja opettaa kertotaulun ja käskee jokaisen oppilaan opetella sen ulkoa. Oppiminen tapahtuu ulkoa opettelemalla. Behaviorismiin ei kuulu se, että opettaja käsittelee asiaa havainnollistavilla esimerkeillä, jotka oppilaat voisivat

sisäistää. Behaviorismi on lyhyesti sanottuna tiedon vastaanottamista. Harjoitussuunnitelmissa en päätynyt behaviorismiin, koska halusin oppilaiden sisäistävän opettavat asiat.

5.2 Kognitiivinen oppimiskäsitys

Kognitiivisessa oppimistapahtumassa oppilas on aktiivisena osapuolena opetustapahtumassa hankkimalla, käsittelemällä, tallentamalla ja etsimällä muististaan tietoa (Säljö 2001, 53). Kognitiivisesta oppimiskäsityksestä syvällisempi muunnelma on konstruktivismi, jossa oppilas muokkaa oppimaansa aiemmin oppimiinsa ja kokemuksiinsa asioihin (Säljö 2001, 54). Harjoitussuunnitelmissa olen päätynyt kognitiiviseen oppimistapahtumaan. Kun oppilas joutuu itse miettimään ratkaisumallejaan ja soveltamaan aiemmin oppimaansa tietoa käytännössä, päästään oppimistulosten suhteen hyviin tuloksiin. Tämä auttaa oppilasta työelämässään ratkaisemaan eteensä tulevia ongelmia tai uusia tilanteita, jos hän on sisäistänyt aiemmin oppimansa. Oppilaat ovat kokeneet tämän oppimistapahtuman olevan mielekästä, jolloin saadaan luotua opetustapahtumaan oppilaan sisäinen motivaatio kehittyä ammatissaan.

6 Käytetyt menetelmät

Toimeksiantaja Turun Aikuiskoulutuskeskus ei asettanut menetelmille mitään vaatimuksia, joten sain tehdä harjoitussuunnitelmat parhaalla katsomallani tavalla. Koska ei ollut olemassa minkäänlaisia harjoitussuunnitelmia entuudestaan, minun oli suunniteltava harjoitussuunnitelmia varten pohja. Muokkasin Puolustusvoimissa käytettävää harjoitussuunnitelmapohjaa vartijan ammattitutkinnon koulutukseen soveltuvaksi. Kun olin itse tyytyväinen suunnitelman ulkoasuun, aloitin varsinaisen työn.

Harjoitussuunnitelmien harjoitusaiheet valitsin Opetushallituksen vartijan ammattitutkinnon perusteiden, Turun Aikuiskoulutuskeskuksen opetussuunnitelman ja lukujärjestysten sisällön perusteella. Lukujärjestysten otsikoiden avulla tiesin aiempien harjoitusten aihekokonaisuudet. Otsikoiden pohjalta kävin jokaisen harjoituksen mielessäni vaihe vaiheelta valmisteluista harjoituksen lopettamiseen. Koska koulutuksia tulee jatkuvasti kehittää, tein suunnitelmiin muutoksia. Pyrin luomaan sellaisia harjoitussuunnitelmia, joissa tuli huomioitua tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukset mahdollisimman laajasti.

Suurin osa harjoitussuunnitelmien tilanteista perustuu omiin kokemuksiini työelämässä. Harjoituksissa tulee huomioida työelämän tarpeet ja vartijoille asetetut vaatimukset. Tämä asia oli koko ajan kirkkaana mielessäni tehdessäni suunnitelmia. Uhkatilanteiden hallinnan osioon olisi ollut helppo luoda vaikka kuinka hurjia harjoituksia, mutta ne eivät olisi välttämättä olleet ammattitaitovaatimusten mukaisia. Vartioimisliikkeet ovat korostaneet muutaman vuo-

den ajan asiakaspalveluhenkisyttä vartijan työssä. Tämä asia tuli huomioitua suunnitelmia tehdessä.

Tukeuduin lähdekirjallisuuteen siinä mielessä, että otin huomioon esim. laissa mainitut vartijaa koskevat säädökset. Tämä tarkoittaa sitä, että suunnittelin mahdollisimman paljon tilanteita, joissa oppilaan tulee huomioida ja soveltaa näitä asioita. Esimerkkinä mainittakoon, että lain mukaan vartijalla on tietyin edellytyksin poistamisoikeus ja sen yhteydessä oikeus käyttää tarvittaessa voimakeinoja, mutta hänen tulee oikeuksien lisäksi huomioida tekonsa olevan välttämätön. Suurin osa tietopohjasta perustuu omiin kokemuksiini niin vartioimisalalla kuin vartijan ammattitutkinnon valmistavassa koulutuksessa. Koska oppimistulokset ovat olleet hyvät ja oppilaat ovat todenneet harjoitukset opettaviksi tilaisuuksiksi, hyödynsin käyttämäni opetustapaa ja pitämiäni harjoituksia harjoitussuunnitelmissa.

Lähestyin tätä työtä käytännönläheisesti ratkaisemalla ongelmia luomalla uutta eli konstruktivisen tutkimuksen menetelmin (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 65). Ongelmana on ollut se, ettei Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turva-alalla ole ollut vartijan ammattitutkinnon valmistavaan koulutukseen liittyvien käytännön harjoitusten suunnitelmia, koulutusaiheiden osalta on ollut päällekkäisyyksiä ja toisaalta joku opetusaihe on jäänyt käsittelemättä. Nämä ongelmat ratkaisin konstruktivisen tutkimuksen lähestymistavalla. Ratkaisut olen esittänyt harjoitussuunnitelmien muodossa.

Ongelmat ovat olleet tiedossa, mutta Turun Aikuiskoulutuskeskuksella ei ole ollut resursseja ongelmien ratkaisuun. Ratkaisun toimivuuden testaaminen on aloitettu Turun Aikuiskoulutuskeskuksessa 26.10.2009 alkaneella vartijan ammattitutkinnon koulutuksessa. Koska koulutus kestää ensi kevääseen, lopulliset tulokset voidaan saada vasta silloin. Vaikka tuloksia toimivuudesta ei ole vielä saatu, kyseisen koulutuksen vastuupettaja Janne Kastman on todennut harjoitussuunnitelmien olevan selkeät ja helpokäyttöiset. Hän toteaa, että niiden avulla on helppo toteuttaa käytännön harjoitukset.

Tässä opinnäytetyössä yhteistyö niin toimeksiantajan kuin työelämän eri osa-alueiden asiantuntijoiden kanssa on ollut tärkeässä osassa (Ojasalo ym. 2009, 68). Työelämän edustajat ovat oman alansa ammattilaisia ja asiantuntijoita. He tarkistivat harjoitussuunnitelmat siinä mielessä, että niissä olevat opetusaiheet vastaisivat tämän päivän työelämän vaatimuksia. Vaikka tutkinnon perusteista selviää ammattitaitovaatimukset, katsoin tärkeäksi ottaa huomioon työelämän tämän päivän tilanteen. Heidän mielestään harjoitussuunnitelmat vastaavat työelämän tarpeita. Tästä mainittakoon esimerkkinä G4S:n Länsi-Suomen palvelupäällikön Jussi Mäenpään kommentit uhkatilanteiden hallinnan harjoituksesta 1. Hän sanoi heidän yhdelle vartijalleen käyneen juuri samalla tavalla noin kuukausi sitten kuin harjoitussuunnitelmassa oli mainittu.

7 Työn eteneminen

Toteutin työn syksyllä 2009. Otin elokuun loppupuolella yhteyttä Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turvallisuusalan koulutuspäällikkö Juhani Laulajaiseen ja kysyin opinnäytetyöaihetta. Päädyimme heti harjoitussuunnitelmien tekemiseen vartijan ammattitutkinnon valmistavaan koulutukseen. Aikataulutavoitteeksi asetettiin vuoden 2009 joulukuun alku. Tein aiheen rajauksen yhdessä Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turva-alan koulutuspäällikön Juhani Laulajaisen kanssa heidän tarpeiden mukaan, jolloin jätin käsittelemättä työssäni ne vartijan ammattitutkinnon valinnaiset osat, joihin Turun Aikuiskoulutuskeskus ei anna valmistavaa koulutusta. Sisällön suhteen sovimme, että harjoitussuunnitelmat sisältävät harjoitukseen tarvittavat tilat, varusteet, valmistelut, aikalaskelmat, opetettavat asiat, opetustavat ja harjoituksen suunniteltu kulku. Sovin Laulajaisen kanssa, että lähetän harjoitussuunnitelmat hänelle tarkastettavaksi. Samalla pyysin lupaa, että saan lähettää ne muille työelämän tahoille tarkastettaviksi.

Elokuun lopulla aloitin työni suunnitteleamalla pohjan harjoitussuunnitelmille. Halusin tehdä pohjasta mahdollisimman yksinkertaisen ja käyttäjäystävällisen. Kun olin luonut pohjan, aloitin varsinaisen työn. Tukeuduin vanhoihin lukujärjestyksiin, joihin olin merkinnyt opetettavan asian kokonaisuuden otsikkotasolla. Ensimmäiseksi käsiteltäväksi tutkinnon osaksi valitsin pelastustoiminnan, joka on pakollinen osa. Koska harjoituksia ei ole dokumentoitu mitenkään, muistelin jokaisen pitämäni harjoituksen mielessäni. Koska koulutusta tulee kehittää jatkuvasti, muutin joitakin harjoituksia niiltä osin, kuin totesin niissä olevan parantamisen tarvetta.

Kun olin tehnyt pelastustoiminnan harjoitussuunnitelmat, vertasin opetettavia asioita tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin. Pelastustoiminnan harjoitussuunnitelmia tein 8, joista paloilmoinnolaitteiston hoitajan koulutuksen sisältöön en tehnyt opetussisältöä, koska Turun Aikuiskoulutuskeskuksen opettajat eivät kouluta kyseistä asiaa, vaan sen kouluttaa Länsi-Suomen Pelastusliiton kouluttaja. Näissä käytännön harjoituksissa ei tule välttämättä harjoiteltua kaikkia vaatimuksia, mutta tärkeimmät asiakokonaisuudet tulee harjoiteltua. Ne asiat, joita ei tule käsiteltyä harjoituksissa, tulee käsiteltyä oppitunneilla. Kun olin tarkastanut suunnitelmien sisällön, totesin, ettei tekemäni harjoitussuunnitelmapohja ollut hyvä. Sitä ei ollut helppo käyttää, joten jouduin muuttamaan pohjaa. Muutostyön jälkeen tarkastelin työtäni kriittisesti ja totesin sen olevan käyttökelpoinen.

Pelastustoiminnan harjoitussuunnitelmien arvioijiksi halusin Turun Aikuiskoulutuksen turvallisuusalan opettajien lisäksi Varsinais-Suomen aluepelastuslaitoksen paloiesimiehen Pekka Salmen, joka on kouluttanut vartijan ammattitutkinnon oppilaille pelastustoimintaa asiantunti-

jana ja Länsi-Suomen Pelastusliiton koulutuspäällikön Johanna Piiparisen, joka on ollut Turun Aikuiskoulutuskeskuksessa päätoiminen turvallisuusalan opettaja. Lähetin pelastustoiminnan harjoitussuunnitelmat arvioitavaksi Varsinais-Suomen aluepelastuslaitoksen paloesimiehelle Pekka Salmelle, Länsi-Suomen Pelastusliiton koulutuspäällikölle Johanna Piipariselle, Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turvallisuusalan koulutuspäällikölle Juhani Laulajaiselle sekä opettajille Janne Kastmanille ja Jarmo Haltulle syyskuun alkupuolella.

Seuraavaksi tein uhkatilanteiden hallinnan harjoitussuunnitelmat. Uhkatilanteiden hallinnan harjoitukset suunnittelin pääosin tosielämässä tapahtuneiden tilanteiden pohjalta. Halusin huomioida mahdollisimman useita vartijan kohtaamia tilanteita, joissa hän voi joutua uhkatilanteeseen. Tämän osion suunnittelussa oli tärkeää, etten olisi tehnyt epätodellisia harjoituksia. Lähetin uhkatilanteiden hallinnan harjoitussuunnitelmat arvioitavaksi G4S:n Länsi-Suomen palvelupäällikölle Jussi Mäenpäälle, joka toimii vartijan ammattitutkinnoissa arvioijana mm. uhkatilanteiden hallinnan tutkintotilaisuuksissa, Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turvallisuusalan koulutuspäällikölle Juhani Laulajaiselle sekä opettajille Janne Kastmanille ja Jarmo Haltulle syyskuun puolivälissä.

Vartiointitoiminta turvallisuusosalalla oli seuraavana työn alla. Tähän tutkinnon osaan suunnittelin vähemmän harjoituksia kuin muihin osiin, koska tämä osa sisältää enemmän oppitunteja kuin muut osat. Tein tähän osaan kuusi suunnitelmaa. Lähetin vartiointitoiminnan turvallisuusosalalla harjoitussuunnitelmat arvioitavaksi ISS Security Oy:n resurssipäällikölle Markku Koskiselle, joka toimii vartijan ammattitutkinnoissa arvioijana mm. vartiointitoiminnan turvallisuusosalalla tutkintotilaisuuksissa, Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turvallisuusalan koulutuspäällikölle Juhani Laulajaiselle sekä opettajille Janne Kastmanille ja Jarmo Haltulle syyskuun puolivälin jälkeen.

Turvallisuustekniikan harjoitussuunnitelmia tein yhdeksän kappaletta. Turvallisuustekniikan osalta harjoitussuunnitelmissa käytetty opetustapa poikkeaa muiden osien opetustavoista. Tässä päädyin perinteiseen opettamiseen varsinkin kunkin teknisen laitteiston ensimmäisellä opetuskerralla. Teknisissä laitteissa on paljon perusasioita, joiden tulee olla hallussa. Opetus tapahtuu pääsääntöisesti pienryhmissä, jolloin jokainen suorittaja pääsee käyttämään laitteita mahdollisimman paljon. En laittanut harjoitussuunnitelmiin laitteistojen yksityiskohtaisia ohjeita, koska joka laitteelle on omat käyttöohjeensa, jotka voidaan kopioida oppilaille ja opettajille. Lähetin turvallisuustekniikan harjoitussuunnitelmat arvioitavaksi Securitas Oy:n avainasiakaspäällikölle Juri Franskalle, joka toimii vartijan ammattitutkinnoissa arvioijana mm. turvallisuustekniikan tutkintotilaisuuksissa, Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turvallisuusalan koulutuspäällikölle Juhani Laulajaiselle sekä opettajille Janne Kastmanille ja Jarmo Haltulle syyskuun puolivälin jälkeen.

Seuraavaksi oli vuorossa järjestyksenvalvonnan harjoitussuunnitelmat. Suunnitelmia tein seitsemän. Järjestyksenvalvonnan osaan sisältyy järjestyksenvalvojan peruskurssi, joka on pituudeltaan 32 tuntia. Siitä on olemassa sisäasiainministeriön ohjeet ja materiaalit toteutuksesta, joten en käsitellyt peruskurssia suunnitelmissa. Lähetin järjestyksenvalvonnan harjoitussuunnitelmat arvioitavaksi G4S:n Länsi-Suomen palvelupäällikölle Jussi Mäenpäälle, joka toimii vartijan ammattitutkinnoissa arvioijana mm. järjestyksenvalvonnan tutkintotilaisuuksissa, Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turvallisuusalan koulutus­päällikölle Juhani Laulajaiselle sekä opettajille Janne Kastmanille ja Jarmo Haltulle syyskuun lopussa.

Tein kahdeksan piirivartioinnin ja hälytystehtävien harjoitussuunnitelmaa. Tämän tutkinnon osan opetuksessa on huomioitu, että turvallisuustekniikan asiat on jo opittu. Tämä on ehdottoman tärkeätä, koska tässä osassa oppilaat käyttävät turvallisuustekniikka soveltaen käytännön harjoituksissa ilman käyttöohjeita. Lähetin piirivartioinnin ja hälytystehtävien harjoitussuunnitelmat arvioitavaksi Securitas Oy:n avainasiakaspäällikölle Juri Franskalle, joka toimii vartijan ammattitutkinnoissa arvioijana mm. piirivartioinnin ja hälytystehtävien tutkintotilaisuuksissa, Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turvallisuusalan koulutus­päällikölle Juhani Laulajaiselle sekä opettajille Janne Kastmanille ja Jarmo Haltulle syyskuun viimeisenä päivänä.

Viimeisenä tutkinnon osana oli työn alla myymäläturvallisuus. Tein kahdeksan harjoitussuunnitelmaa. Tämä osa sisältää enemmän oppitunteja kuin valtaosa muista tutkinnon osista. Minulla oli tavoitteena saada kaikki harjoitussuunnitelmat valmiiksi syyskuun loppuun mennessä. Tämä viimeinen osa valmistui 2.10.2009. Lähetin myymäläturvallisuuden harjoitussuunnitelmat arvioitavaksi ISS Security Oy:n resurssipäällikölle Markku Koskiselle, joka toimii vartijan ammattitutkinnoissa arvioijana mm. myymäläturvallisuuden tutkintotilaisuuksissa, Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turvallisuusalan koulutus­päällikölle Juhani Laulajaiselle sekä opettajille Janne Kastmanille ja Jarmo Haltulle syyskuun puolivälin jälkeen.

Kun suunnitelmat oli toimitettu arvioitaviksi, jatkoin raportin tekemistä. Harjoitussuunnitelmat olivat varsinainen opinnäytetyöni ja sain sen valmiiksi 2.10.2009. Raporttia työstin muun kirjoitustyön ohessa. Annoin harjoitussuunnitelmien arvioijille aikaa 18.10.2009 asti antaa lausuntojaan suunnitelmista. Turun Aikuiskoulutuskeskuksen henkilöstöltä halusin palautetta sekä sisällön että käyttökelpoisuuden suhteen. Muilta työelämän edustajilta halusin nimenomaan palautetta sisällön vastaamisesta tämän hetken työelämän tilanteisiin.

Kaikkien muiden osien paitsi pelastustoiminnan osalta sain palautteet arvioijilta 18.10.2009 mennessä. Sovin pelastustoiminnan suunnitelmien arvioijien kanssa viikon jatkoajasta tarkastuksiin. Kakkien mielestä harjoitusaiheet ovat todentuntuisia ja työelämän vaatimusten mukaisia. Piirivartiointiin ja hälytystehtäviin työelämän edustaja halusi yhden harjoitusaiheen lisää. Olen pitänyt kyseisen harjoituksen muutamissa koulutuksissa, mutten laittanut sitä tä-

hän, koska Turun Aikuiskoulutuskeskuksen Artukaisten toimipisteessä ei ole mahdollista harjoitella kyseistä asiaa. Asia tulee käsiteltyä oppitunnilla, joten teoriassa asia tulee opetettua. Osa palautteista koski termejä, jotka muotoilin uudelleen. Turvallisuustekniikassa käsitellään paljon eri termejä, joten on tärkeitä, että harjoituksissa puhutaan samaa kieltä kuin työelämässä. Työelämän edustajat kehuivat aiheiden todentuntuisuutta. Esim. yhdessä vartioimisliikkeessä oli viikkoa aiemmin tapahtunut juuri samanlainen uhkatilanne kuin olin luonut yhteen uhkatilanteiden hallinnan harjoitussuunnitelmaan. Viimeistelin suunnitelmat 19.10.2009 arvioijilta saamieni palautteiden perusteella.

Turun Aikuiskoulutuskeskuksen edustajien mukaan harjoitussuunnitelmat ovat käyttökelpoisia ja harjoitusaiheet ovat käytännön läheisiä. Heidän mukaan suunnitelmissa ei ollut mitään parannettavaa tai muutettavaa. Kun he ottavat harjoitussuunnitelmat seuraavan vartijan ammattitutkinnon valmistavassa koulutuksessa käyttöön, saan lopullisen palautteen niiden käyttökelpoisuudesta. Tätä palautetta en ehdi saamaan tähän raporttiin, koska koulutus ei ole vielä alkanut.

8 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Tavoitteenani oli tehdä harjoitussuunnitelmat Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turva-alan opettajien käyttöön. Suunnitelmissa tuli huomioida niin ammattitaitovaatimukset kuin työelämän asettamat vaatimukset. Saamani palautteen perusteella harjoitussuunnitelmissa tuli huomioida nämä vaatimukset. Turun Aikuiskoulutuskeskus ei ole ottanut suunnitelmia vielä käyttöön, koska heillä ei ole ollut tämän projektin aikana vartijan ammattitutkinnon valmistavaa koulutusta. 26.10.2009 alkaa seuraava vartijan ammattitutkinnon valmistava koulutus, jonka yhteydessä harjoitussuunnitelmat tulevat käyttöön. Tämä koulutus päättyy 20.7.2010, joten en saa tähän opinnäytetyöni raporttiin tietoa siitä, miten nämä harjoitussuunnitelmat ajavat tarkoituksensa käytännössä.

Itselleni asetin tavoitteeksi kehittyä vartijakoulutuksen asiantuntijana. Tehdessäni suunnitelmia käsitelin asioita syvällisesti. Minulle on tullut ajan mittaan sellainen tunne, että mitä enemmän sitä tietää niin ei tiedä yhtään mitään. Olen keskustellut asiasta useasti Timo Kertulan kanssa, joka on asiasta samaa mieltä. Ollessani turva-alan opettajaurani alkuvaiheessa kuvittelin tietäväni ja osaavani paljon vartiointialasta. Ajan myötä olen huomannut usean asian olevan toisin kuin olen kuvitellut. Olen paneutunut opiskelun aikana annettuihin tehtäviini ja olen halunnut kehittyä turva-alan osaajana, joten henkistä kasvua ja ehkä asiantuntijuutta on tapahtunut.

Yksi itselleni asettamistani tavoitteista oli oman ns. hiljaisen tiedon välittäminen harjoitussuunnitelmien avulla. Tämä hiljainen tieto on ollut tapani kouluttaa vartijan ammattitutkin-

non valmistava koulutusta useiden harjoitusten avulla. Muilla opettajilla ei ole ollut tarkkaa tietoa siitä, miten olen käytännössä nämä koulutukset toteuttanut. Tänä päivänä puhutaan yleisesti siitä, että työpaikoilta lähtee paljon tieto-taitoa työntekijän jäädessä eläkkeelle tai siirtyessä toisen työnantajan palvelukseen. Tämä on mielestäni tärkeä asia, johon jokaisen työnantajan tulisi panostaa, jotta yrityksessä olisi tietyn alan osaajan lähtiessä osaamistaso olemassa. Asioiden dokumentointi on tällöin avainasemassa.

Olen omasta mielestäni kehittynyt turvallisuusalan kouluttamisen asiantuntijana tämän opin-
näytetyöni lomassa. Minulla on jatkuva tarve kehittää niin itseäni kuin työtapaani. Mottoihini kuuluu, että kehitys loppuu tyytyväisyyteen. Tällä tarkoitan sitä, että kaikenlainen kehitystyö on jatkuvaa. Näiden tekemieni harjoitussuunnitelmieni osalta se tarkoittaa sitä, että harjoituksia ja opetusmenetelmiä tulee muuttaa ja kehittää tarpeiden mukaan. Niissä on tärkeintä huomioida aina oppilaan oppimisprosessi. Oma opiskeluni on loppusuoralla, mutta olen jo ilmoittautunut seuraavaan koulutukseen, joka on tuotekehittäjän erikoisammattitutkinto. Se tulee olemaan jatkumoa tälle työlle.

Lähteet

Aaltonen, K. 2003. Pedagogisen ajattelun ja toiminnan suhde. Viitattu 25.10.2009.

http://joypub.joensuu.fi/publications/dissertations/aaltonen_pedagogisen/aaltonen.pdf

Engeström, Y. 1991. Perustietoa opetuksesta. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Eteläpelto, A. & Onnismaa, J. (Toim.). 2006. Vantaa: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatukseen Tutkimusseura.

Kerttula, T., Huttunen, M. & Ojala, J. 2008. Helsinki: Edita Publishing.

Leppänen, J. 2006. Yritysturvallisuus käytännössä. Helsinki: Talentum Media.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki: WSOY-pro.

Opetushallitus. 2006. Vartijan ammattitutkinon perusteet. Viitattu 14.10.2009.

http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/naytot/vartijan_at.pdf

Paasonen, J. 2009. Vartijan korttikoulutukset. Helsinki: Tietosanoma.

Paasonen, J. 2008. Yksityisen turvallisuusalan sääntely. Helsinki: Tietosanoma.

Rinne, R., Kivirauma, J. & Lehtinen, E. 2002. Johdatus kasvatustieteisiin. Juva: WSOY.

Sisäasiainministeriön poliisiosaston julkaisu. 2003. Yksityiseen turvallisuusalaan liittyvä lainsäädäntö. Saarijärvi: Saarijärven Offset.

Säljö, R. 2001. Oppimiskäytännöt. Helsinki: WSOY.

Tikkanen, S., Aapio, L., Kaarnalehto, A., Kammonen, L., Laitinen, J., Mikkonen, J. & Pisto, M. 2007. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Turun Aikuiskoulutuskeskus. 2007. Vartijan ammattitutkinon valmistavan koulutuksen ope-
tussuunnitelma.

Turun Aikuiskoulutuskeskus. 2009. Viitattu 28.8.2009.

<http://www.tuakk.fi/index.html?n=15535>

Liitteet

Liite 1. Erillisenä liitteenä, harjoitussuunnitelmat